

Реставраційно-консерваційні заходи живописної частини плащаниці були проведені реставратором II-ої категорії НМЛ відділу олійного малярства Целуйко О. До заходів входили виправлення деформацій основи, укріплення фарбового шару та усунення забруднень з поверхні малярства.

Для дублювання пам'ятки вибрано тканини натурального шовку: шовковий газ і туалет. Їх тоновано натуральними барвниками (крушина, календула) у вохристі кольори, близькі до оригіналу.

Дублювання здійснювалося поетапно:

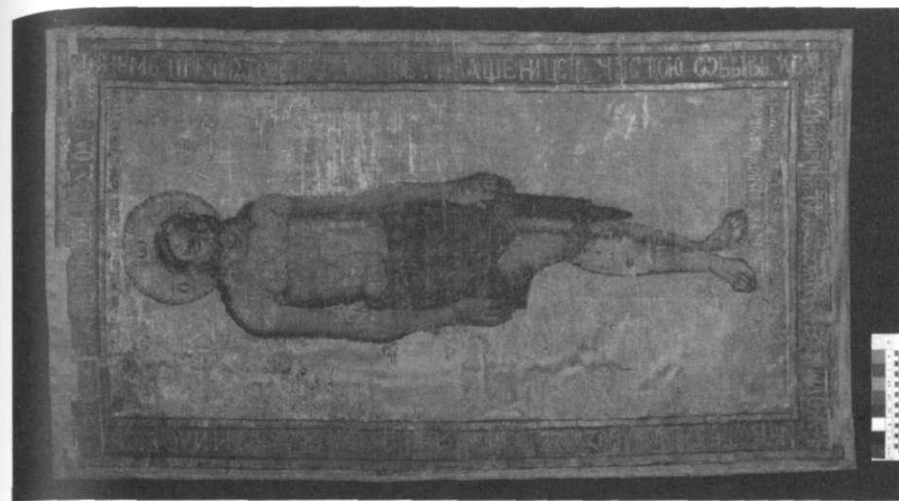
а) живописне зображення Ісуса Христа із зворотної сторони укріплено на тонований шовковий газ, ідентичний конфігурації малюнка, за допомогою клею-розплаву (Beva, Film) та каутера, зіставляючи всі розриви;

б) шовкову основу здубльовано довкола живопису за допомогою клею-розплаву (сополімер поліаміду) та каутера, ретельно з'єднуючи всі розриви, викладаючи фрагменти, розпрямляючи нитки-основи та піткання; рештки клею забрано за допомогою фільтрувального паперу та каутера;

в) текст тропаря здубльовано по периметру за допомогою клею-розплаву (Beva, Film) та каутера, зіставляючи всі розриви.

Для нового підкладу вибрано бавовняну тканину, яку пофарбовано металевими фарбниками у вохристий колір. Підклад пришито до плащаниці по краю ручними швами бавовняною ниткою. Інвентарний номер пам'ятки написано на клаптику бавовняної тканини і нашито на підклад у правому нижньому куті.

У результаті проведених реставраційних заходів пам'ятку очищено від загальних та локальних забруднень. Покращені фізико-хімічні властивості волокон, тканина стала еластична, м'яка, не пересушена, отримала легкий блиск. Виправлено деформації основи твору, укріплено фарбовий шар, відновлено зв'язок між

основою і малярством, усунено поверхневі забруднення. Пам'ятку здубльовано на нові шовкові основи (газ, туалет), за допомогою яких утворено візуальні доповнення втрат твору. Укріплено на новий підклад. Тексти, розміщені на плащаниці, стали більш читабельні.

Плащаниця набула експозиційного вигляду.

Після проведення всіх реставраційно-консерваційних заходів плащаницю було експоновано на виставці «Від Тайної вечері до Воскресіння» у Національному музеї у Львові ім. А. Шептицького навесні 2010 року, на якій було представлено левову частину плащаниць, що зберігаються у фондовій збірці установи.

ДО ПИТАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОКУМЕНТІВ ФАКСИМІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ В АРХІВНИХ ФОНДАХ (НА МАТЕРІАЛАХ ОСОБИСТОГО АРХІВУ АКАДЕМІКА ОМЕЛЯНА ПРІЦАКА)

Сидорчук Т.М.

Науково-дослідний центр орієнталістики ім. О. Пріцака
Національного університету «Києво-Могилянська академія»
м. Київ, Україна

Після перевезення в 2007 р. науково-мистецької спадщини академіка О.Пріцака з Бостона (США) до України було створено Меморіальний кабінет-бібліотеку Омеляна Пріцака як структурний підрозділ Наукової бібліотеки НАУКМА. Для

збереження цілісності і створення широкого доступу науковців і студентів до науково-мистецької спадщини вченого керівництвом НаУКМА було виділено 6 кімнат загальною площею 180 кв. м. за адресою: вул. Волоська, 8/5, 4 корпус. У відремонтованих і спеціально обладнаних приміщеннях Меморіального кабінету-бібліотеки були систематизовані і відповідно розмішені в окремих кімнатах бібліотечний фонд, архівний фонд і мистецька колекція.

Архівний фонд О. Прицака перебуває в стадії систематизації та дослідження, і до завершення його опису, відповідно до методики роботи з документами особового походження², доступ до його матеріалів для широкого кола науковців є закритим. На сьогодні завершений перший етап опрацювання архівного фонду – первинне розбирання. Фонд включає матеріали і документи в переважній більшості на паперових носіях. Для створення необхідних умов зберігання архіву вже на етапі первинного розбирання матеріали на паперових носіях були розмішені в архівних картонних коробках різних розмірів у горизонтальному положенні, які, у свою чергу, розмішені на металевих стелажах. Крім того, частина матеріалів зберігається в металевих шафах-сейфах. Стан збереженості майже всього архівного фонду на паперових носіях є задовільним. Таким чином, у приміщенні, де зберігається архівний фонд і відбувається його опрацювання, нормативні параметри світлового, температурно-вологісного і санітарно-гігієнічного режимів збереження документів підтримуються за допомогою традиційних засобів (стелажі, шафи-сейфи, коробки, папки, жалюзі тощо). Крім того, відповідно до вимог забезпечення схоронності пам'яток архівних установ, приміщення обладнане охоронно-пожежною сигналізацією та засобами пожежогасіння.

У процесі подальшої систематизації архівного фонду серед матеріалів на паперових носіях виявлені документи, що були надіслані О. Прицакові через факсимільний зв'язок. В основному це листи різних авторів і установ до вченого в 1990-х рр. Використання факсимільного зв'язку в той час було чи не єдиним найбільш зручним і швидким засобом комунікації. Проте факсимільний зв'язок має свої недоліки, зокрема схильність до швидкого механічного зношення устаткування, що відображається на якості документа і на етапі його надсилання, і на етапі отримання. Крім того, більшість факсимільних апаратів роздруковує отримані повідомлення на спеціальному термопапері, який має суттєвий недолік – зображення тексту/малюнка на термопапері поступово з часом неминуче зникає³. Враховуючи той факт, що на початку 1990-х рр. в Україні використовувалася не найдосконаліша факсимільна апаратура і не найякісніший папір, документи, т.зв. «факси», вже на момент їх отримання були далеко не в ідеальному фізичному стані щодо читабельності тексту. Тому така характеристика, як вік документа факсимільного зв'язку, не завжди є визначальним для сучасного стану його збереженості.

У результаті проведеного обстеження «документів-факсів» у архівному фонді О. Прицака їх можна розділити за станом збереженості на три групи: 1) ледь

прочитується весь текст; 2) прочитується лише частина тексту; 3) текст чіткий і добре збережений. Розуміючи невідворотність фізичної втрати тексту документа факсимільного зв'язку і для подальшого збереження його змісту співробітниками Науково-дослідного центру орієнталістики ім. О. Прицака вже виконані копії документів перших двох вищезазначених груп (тексти набрані на ПК і роздруковані). Документи третьої групи перебувають під постійним наглядом співробітників, і в найближчий час їх планується також скопіювати і роздрукувати.

Таким чином, враховуючи широке використання факсимільного зв'язку впродовж останніх 20-и років і збереження його популярності на сьогоднішній день як важливого засобу комунікації, архівні колекції будуть і надалі поповнюватися «документами-факсами». Попри розвиток інших засобів зв'язку, зокрема електронної пошти, формат факсу відповідає формату документа, а не повідомлення, що є в випадку власне електронної пошти. Тому «документи-факси» в архівних колекціях належатимуть до одного з видів історичних документів, які виконуватимуть і надалі функцію численних сучасних носіїв інформації й «свідків» епохи та зберігатимуть історичне і науково-пізнавальне значення.

Незважаючи на створення оптимальних кліматичних умов зберігання документів факсимільного зв'язку, на сьогоднішній день не існує технології фізичного збереження їх тексту/зображення. Тому для збереження змісту «документа-факсу» необхідно створювати його копії на ПК з подальшим друкуванням або скануванням, коли стан збереженості документа факсимільного зв'язку ще задовільний і його текст можна безпомилково відчитати. В архівному фонді повинні зберігатись обидва документи – і оригінальний документ факсимільного зв'язку (навіть після втрати тексту/зображення), і його копія – з відповідними записами в усій обліково-інвентарній документації та покажчиках даного архіву.

Примітки

¹ Прицак Омелян Йосипович (7.04.1919, с. Лука, нині: с. Озерне, Самбірського р-ну Львівської обл. – 29.05.2006, Бостон, США) – видатний історик, сходознавець, філолог-лінгвіст, блискучий джерелознавець, професор Гамбурзького, Гарвардського, Київського університетів, організатор і багатолітній директор Українського наукового інституту Гарвардського університету, Інституту сходознавства ім. А. Кримського НАН України, академік НАН України, Національної академії наук і мистецтва США, Латвійської, Турецької, Фінської академії наук, почесний доктор багатьох університетів світу, автор понад 1000 наукових праць, опублікованих на багатьох мовах світу, у тому числі фундаментальної праці «Походження Русів».

² Див.: Українська архівна енциклопедія. – Київ, 2008.

³ Альтергот А.В. и др. Факсимильная связь на базе компьютерной телефонии / А.В. Альтергот, Д.И. Панфилов, С.Г. Шаронин // Сети. – № 1. – 1997; Альтергот А.В., Панфилов Д.И. Компьютер и телефон – шаги навстречу // Журнал сетевых решений LAN. – № 8. – 1997.